

De toekomst van de Energievoorziening

Een verslag

Twee toekomstgerichte voordrachten van André Dippell en Siward Zomer *, daarvoor kwamen leden van energiecoöperaties en Amsterdamse ambtenaren bij elkaar op 9 september. De verhalen vullen elkaar opvallend mooi aan.

Siward gaat uit van de stelling dat het in de traditionele driehoek overheid- markt – burger niet meer werkt zoals vroeger: burgers spelen nieuwe rollen. André legde uit hoe de energiemarkt werkt en dat dit aantoont hoe belangrijk lokale en duurzame bronnen zijn. Het combineren van de inzichten van beiden, leidt tot belangrijke conclusies voor de toekomstige energievoorziening in de stad.

Siward over de driehoek. De markt levert volgens de wetten van de vrije markteconomie. De burger wordt traditioneel gezien als consument en dat is ze, als het om energie gaat, maar ook op andere gebieden, al lang niet meer altijd. De rol van de overheid kan dus niet beperkt blijven tot consumentenbescherming. Veel burgers hebben behoefte aan een andere opstelling en rol van de overheid. Als burgers een, traditioneel door de markt vervulde, taak op zich nemen, willen ze daarin serieus genomen worden. Tegelijk vraagt dat om een andere behandeling dan de markt zelf. Burgerinitiatieven zijn immers vaak niet op winst gericht, hebben oog voor sociale vraagstukken als onderdeel van hun werk én vervullen vaak een bredere rol in de samenleving dan commerciële ondernemingen. Zowel in de politiek als op de markt(en) is behoefte aan nieuwe vormen van democratie. Door veel mensen wordt behoefte gevoeld aan systemen die minder gevoelig zijn voor 'Musk' en die minder vervreemdend zijn.

Op het gebied van energie is samenwerking in lokale projecten vaak slimmer dan *stand alone* oplossingen voor het leveren van stroom of warmte. De kosten van een warmteproject worden voor een derde bepaald door de stroomprijs. Door de stroom direct in het ontwerp mee te nemen en samen te werken met (liefst lokale) opwek, kan een stabiele stroomprijs worden bereikt. Het reduceren van het risico op prijsschommelingen is een belangrijk voordeel voor de business case.

André ging in op de werking van de energiemarkt. Er zijn drie energiemarkten: een voor de lange termijn (Endex), een voor een dag vooruit (EPEX) en er is een onbalansmarkt. De prijzen van duurzaam opgewekte energie op de EPEX variëren sterk, afhankelijk van het aanbod. Op een zeer zonnige dag, kan de prijs daardoor op sommige tijdstippen zeer negatief zijn, tot - € 4000 per MWh (€ 4,- per KWh). De tarieven op de EPEX worden voornamelijk bepaald door de zogenaamde merit-order. Deze geeft een prijs per soort energie (olie, gas, nucleair, wind/water/zon etc) die voornamelijk gebaseerd is op de variabele kosten. Hierdoor is duurzame energie heel laag geprijsd (verwaarloosbare variabele kosten) en olie bijvoorbeeld heel hoog. Dit systeem brengt grote schommelingen in de energieprijzen op de EPEX met zich mee.

In de afgelopen jaren is de hoeveelheid duurzame stroom flink gegroeid, vooral uit zon op land en uit windprojecten. Van de met zon opgewekte energie kan gemiddeld 35% gelijktijdig gebruikt worden, voor wind is dit percentage 50%. De energie uit de combinatie van zon en wind kan voor 60% gelijktijdig gebruikt worden. Wanneer zon en wind worden gecombineerd met een warmteproject en een batterij, loopt het percentage gebruik zelfs op tot 80%. Er gaat dan heel weinig energie verloren (door bijvoorbeeld tijdelijke uitschakeling van projecten), de prijs is optimaal voor het project (zo laag mogelijk) en voor de overgebleven duurzaam opgewekte energie wordt dan een relatief goede prijs betaald. Daar kun je toch niet tegen zijn.

Uit de discussie bleek dat een goede mix van duurzame energie zowel voor de stroomprijs als voor het beperken van de netcongestie van belang is. Wind op zee heeft veel potentie vanwege de grootschaligheid en de stabiliserende invloed op prijzen maar vraagt ook veel en kostbare infrastructuur om de stroom aan land te krijgen. Er is daarom ook echt meer wind op land nodig en liefst een beetje in de buurt. Daarnaast is uitbreiding van de opwek uit zon nodig, al is dat op dit moment alleen rendabel als er ook een directe afnemer is voor de opgewekte stroom.

Lokale initiatieven van bewoners, kunnen we concluderen, zijn dus heel belangrijk. Zij zijn bij uitstek geschikt om op buurniveau verschillende bronnen te gaan combineren en de verkoking op de energiemarkt met levering van stroom, gas of warmte, te doorbreken. Zo kan 100% groene energie optimaal gebruikt gaan worden, in het voordeel van de leden van het collectief.

*André is directeur van OM|Nieuwe Energie, Siward is voorzitter van Energie Samen.